

Комисијата за жалби при Советот за етика во медиумите на Македонија (СЕММ), на седницата одржана на 11 април 2022 година, врз основа на примена жалба од Ларс Горан Клинг, ја донесе следната:

ОДЛУКА

ЖАЛБАТА СЕ ОТФРЛА КАКО НЕОСНОВАНА

„Истражувачка репортерска лабораторија Македонија“ (ИРЛ), со текстот насловен „Швајцарски тајни“ не го прекрши Кодексот на новинарите на Македонија.

ЖАЛБА

До извршната канцеларија на Советот за етика во медиумите на Македонија (СЕММ), на 21 март 2022 година, Ларс Горан Клинг, преку полномошник, адвокат Тони Менкиноски поднесе жалба за текстот со наслов „Швајцарски тајни“, објавен на 23 февруари 2022 година на интернет – порталот „Истражувачката репортерска лабораторија Македонија“ (ИРЛ) (www.irl.mk).

Во жалбата се наведува дека во предметниот текст се прекршени членовите 1, 3, 8 и 13 од Кодексот на новинарите.

Подносителот на жалбата вели дека текстот содржи неистинити информации и апсолутна пристрасност во информирањето кон господин Ларс Горан Клинг, со евидентна намера да се наштети на неговата чест и углед. Освен прекршување на Кодексот на новинарите, желителот смета дека е прекршен и членот 17 од Законот за медиумите и два члена од Законот за граѓанска одговорност и клевета.

Во поднесената претставка, жалителот како спорен го посочува следниот дел од текстот:

„Дел од сметките во „Кредит Свис“ на Швеѓанецот Ларс Клинг, кој го управува казиното „Аполонија“ во Гевгелија, се идентични со сметките што биле дел од повеќе истраги на македонските институции, меѓу кои и истраги за перење пари и даночно затајување. Во моментов тече судски процес против вработени во казиното „Аполонија“ за перење пари и злоупотреба на службената должност. Дел од доказната постапка се сметки идентични со оние што новинарскиот конзорциум ги пронајде во базата на податоци.“

За подносителот на жалбата спорен бил фактот како ИРЛ утврдила дека дел од сметките во „Кредит Свис“ на Швеѓанецот Ларс Горан Клинг, кој го управува казиното „Аполонија“ во Гевгелија, биле идентични со трансакциските сметки што биле дел од повеќе истраги на македонските институции, меѓу кои и истраги за перење пари и даночно затајување.

Во продолжение, во жалбата се потенцира дека медиумот, покрај тоа што изнел наводи со кои се обидел да инпутира кривична одговорност на господин Клинг, кој не бил ниту осомничен, ниту обвинет во кривична постапка, интернет – порталот ИРЛ ја нарушил и презумпцијата на невиност на лицата обвинети во кривична постапка која се воделе пред Основен кривичен суд Скопје. Во овој контекст, освен прекршување на членот 8 од Кодексот, жалителот наведува дека таквото известување се коси и со Европската конвенција за заштита на човековите права, Уставот на РС Македонија и со Законот за кривична постапка, во делот дека секој обвинет се смета за невин сè додека неговата вина не се докаже по законски пат и со правосилна судска одлука. Во исто време, подносителот на претставката смета и дека ИРЛ прикрила, односно премолчила и важни информации чие објавување влијаеле врз толкувањето на содржината од страна на читателите и оти на тој начин, медиумот придонел кон намерно искривување на реалноста и создавање неистини.

Понатаму, жалителот потенцира и дека „Истражувачката репортерска лабораторија Македонија“ (ИРЛ) не го објавила демантот на господин Клинг, испратен по пошта преку

неговиот полномошник, адвокат Тони Менкиноски, со што отстапил и од членот 3 од Кодексот на новинарите, како и од Уставот, од Законот за медиумите и за граѓанска одговорност за навреда и клевета. Во прилог на жалбата, жалителот го приложи и демантот упатен до медиумот.

На крајот на жалбата, а согласно горенаведеното, подносителот на жалбата уште еднаш цени дека во текстот се прекршени членовите 1, 3, 8 и 13 од Кодексот на новинарите.

ОДГОВОР НА МЕДИУМОТ

Извршната канцеларија на СЕММ, во согласност со членот 14 од Правилникот за работа на Комисијата за жалби, по приемот и разгледување на жалбата, стапи во контакт со „Истражувачката репортерска лабораторија Македонија“ (ИРЛ) и побара да се изјасни по однос на наводите на жалбата.

Главната уредничка на медиумот, Сашка Цветковска, одговори на наводите на жалбата. Таа вели дека главната задача на ИРЛ била да докаже дека сметките споделени од OCCRP и Зидојче Цајтунг со ИРЛ и останатите партнери се веродостојни и оти не постои основа да се тврди дека се прикриени факти и докази. Цветковска уверува дека во конкретниот случај поврзан со господинот Ларс Клинг медиумот не само што ја докажал веродостојноста на сметките, туку истите биле и дел од тековен судски процес каде што вработени во македонските компании поседувани од офшор фирми во сопственост на Клинг биле обвинети за перење пари и злоупотреба на службена должност. Дополнително, личните сметки на Клинг, како што додава, биле дел од ова судење.

Уредничката на ИРЛ ги отфрла наводите на жалителот дека тие импутирале кривична одговорност кај жалителот Клинг, туку објаснувале како тој ги ползувал придобивките на државите во кои што било легално тајно да се чуваат пари и на државите во кои што било легално тајно да се отвори компанија.

„Не постои ниту една реченица или конструкција во која што новинарите на ИРЛ ги повикуваат институциите да го осудат господинот Ларс Клинг“, се вели во одговорот на жалбата.

Цветковска потенцира дека како медиум поседуваат копии од уплатниците од сметките на Клинг од банката Кредит Свис, кои биле идентични со сметките кои се дел од глобалните протечени документи од Кредит Свис. Цветковска вели дека имаат потврда за исплата од странство при зголемување на основната главнина, на која стоела сметка од Кредит Свис идентична со сметките до кои дошла ИРЛ.

Во однос на одлуката да не го објават демантот испратен од жалителот, Цветковска појаснува дека се работело за шест деманти од по 15 страници, кои, како што вели,

наликувале на нејасни рецензии кои што не демантирале ништо, туку ја коментирале нивната работа. Таа додава дека во консултација со странските партнери од Шведска се согласиле дека Клинг и казиното Аполонија имале еден месец да се изјаснат пред објавување на сторијата, а во прилог на жалбата достави и официјалното барање за коментар испратено до жалителот и неговиот адвокат, како и преписки водени меѓу новинарите и соработниците на Клинг. Во одговорот, уредничката на ИРЛ посочи и хронологија на обидите да се оствари контакт со жалителот:

05.02.2022 - Редакцијата на ИРЛ испрати Барање за коментар до Ларс Клинг и адвокатското друштво Менкиноски како застапник на казиното Аполонија.

09.02.2022 - Одговор од адвокатската канцеларија Менкиноски во кој одбиваат да коментираат и се закануваат со тужба.

09.02.2022 - Партнерите од редакцијата на СВТ, заедно со ИРЛ, испратија дополнување на Барањето за коментар до Ларс Клинг и адвокатското друштво Менкиноски. На ова Барање не добивме никаков одговор.

16.02.2022 - Телефонски повик меѓу новинарите на ИРЛ и адвокатот Тони Менкиноски, како претставник на казиното Аполонија. Во телефонскиот разговор им беше дадена уште една шанса да одговорат на нашето Барање за коментар. Одговорот на Менкиноски беше дека тие веќе одговориле.

Цветковска посочува и дека редакцијата на ИРЛ со партнерите од Јавниот сервис на Шведска физички го посетиле казиното Аполонија во обид да добијат коментар. Од страна на ИРЛ бил направен и обид во Солун да се разговара и со Ингела Клинг, како дел од сопствеништвото на казиното, но таа одбила да разговара со новинарите.

ОДЛУКА НА КОМИСИЈАТА ЗА ЖАЛБИ

Комисијата за жалби утврди дека жалбата е **НЕОСНОВАНА** и едногласно одлучи дека во текстот нема прекршување на Кодексот на новинарите на Македонија, ниту повреда на членовите 1, 3, 8 и 13 од Кодексот, на кои упатува жалителот.

Комисијата не констатираше неточно и нефер известување, пристрасност и неурамнотеженост во информирањето, мешање на факти и мислење, вест и коментар, ниту повреда на правото на презумпцијата на невиност и на правото за објавување демант, од етички аспект.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ОДЛУКАТА

На седницата на 11 април 2022 година, членовите на Комисијата за жалби ги разгледа наводите на жалителот и изврши увид во спорната содржина. Најпрво, заклучија дека не можат и немаат право да ги утврдуваат фактите наведени во неа. Надлежност на Комисијата е единствено да утврдува дали се почитуваат етичките и професионалните стандарди во новинарскиот производ.

Комисијата, најнапред, констатира дека се работи за текст од исклучително висок јавен интерес и е текстуален сублимат на истражувачкиот документарец со исто име „Швајцарски тајни“, емитуван три дена претходно на јавниот сервис.

Новинарите на „Истражувачка репортерска лабораторија Македонија“ (ИРЛ), во соработка со странски колеги, обработуваат важна општествена тема, поврзана со долготрајната транзиција и приватизацијата на општествениот капитал, како и за сомнежи за евентуални финансиски малверзации. Преку тимска истражувачка работа, медиумот открива дека сметки кои потекнуваат од швајцарската банка „Кредит Свис“, наводно биле користени да се сокрие данок од македонските даночни обврзници. ИРЛ открива и дека за дел од наводите кои ги изнесува во истражувачката сторија веќе се водел судски процес за перење пари во гевгелиско казино. Медиумот го поврзува случајот со истакнат шведски бизнисмен и инвеститор во Македонија, Ларс Горан Клинг, кој управувал со казиното, а кој, воедно, е и жалител во оваа постапка пред Советот за етика.

Без да навлегува во утврдување и оценка на фактите во оспорениот текст, ниту да се впушти во правно толкување на жалбените наводи од обемената документација на жалителот, за што и нема надлежност, Комисијата оцени дека содржината на „Истражувачка репортерска лабораторија Македонија“ (ИРЛ) е новинарски коректен и согласно етичките стандарди.

Се работи за обемно и сериозно истражување. Содржината е повеќестрана и опфаќа неколку значајни аспекти. Авторите во сублимираниот текст ги немаат презентирани сите наводи и истражувања, но со оглед дека се работи за скратена верзија од документарецот „Швајцарски тајни“, Комисијата го зеде предвид целиот широк спектар извори на информации со кои ја поткрепува веста во емисијата емитувана на МРТ1. (од документи и архивски материјали, преку пренесување податоци од релевантни државни институции и ставови на експерти од сферата на финансиите и даночната политика до изјави на повеќе странски новинари, запознати со темата што се обработува)

Оттука, комисијата цени дека ИРЛ ги испочитувала клучните новинарски правила, на начин што се обидела да ги провери информациите од што е можно повеќе извори, односно најмалку два меѓусебно неповрзани извора, вклучувајќи ги и напорите во насока на обезбедувањето „втора страна“. (Советот за етика ги доби на увид обидите на медиумот да стапи во контакт со засегнатите страни).

Одлуката на Комисијата да се отфрли оваа жалба како неоснована, во најголем дел, ја темели и на фактот дека „Истражувачка репортерска лабораторија Македонија“ (ИРЛ) направила максимални напори да обезбеди став од жалителот Ларс Клинг, но дека не успеала да добие одговори. Комисијата заклучи дека медиумот се обидел да оствари контакт и телефонски, и по електронска пошта, па дури и физички со посета на казиното „Аполонија“ во Гевгелија и на семејството на Клинг во Солун. Контактано било и адвокатското друштво, кое го застапува жалителот во оваа постапка.

Поаѓајќи од горенаведеното, Комисијата заведе став дека, од етички аспект, „Истражувачка репортерска лабораторија Македонија“, можела, но немала изрична обврска да го објави демантот, упатен од жалителот. Се работи за специфичен случај во кој жалителот и неговиот застапник првично одбиваат да дадат одговор на поставените прашања, за потоа, по објавувањето на содржината, да реагираат со демант на информациите, за кои веќе добиле повеќе можности да се изјаснат.

Иако став на Советот за етика е дека медиумот секогаш треба да настојува да објави реакција, демант или одговор, во случајов, кај членовите на Комисијата надвлада мислењето дека на жалителот му бил даден повеќе од доволен простор и време (околу еден месец) за да се изјасни. Ваквата одлука, Комисијата ја базира и на ставот 6 од членот 3 на Кодексот на новинарите, според кој одговорот може да се одбие доколку страната за која станува збор ја отфрлила претходно дадената можност за презентирање на свои забелешки за истото прашање, без објективни причини.

Оттука, Комисијата ги охрабрува засегнатите страни да настојуваат да одговорат на новинарските прашања пред објавувањето на содржината, со цел да дадат појасна и пообјективна слика за темата која се обработува, наместо како во случајов, да се закануваат со тужби до новинарите. Таквото постапување на адвокатското друштво, кое го застапува жалителот во оваа постапка, за Комисијата не може да се сфати поинаку, освен како директен притисок врз медиумот и обид за ограничување на слободата на информирање.

Во однос на наводите на жалителот дека е прекршен членот 8 од Кодексот, односно, повреда на принципот на пресумпција на невиност, Комисијата не најде доволно елементи за да констатира вакво отстапување.

Комисијата не констатираше ниту прекршување на членот 13 од Кодексот, односно, мешање на факти и мислење, вест и коментар. Оценка на членовите на Комисијата е дека поради форматот на новинарскиот производ (документарец, во кој новинарите интерпретираат), има ставови околу случајот, но дека тие се во рамките на дозволените границите во овој жанр, во кој новинарите не коментираат директно или даваат лични мислења, туку интерпретираат врз основа на фактите, кои ги изнесуваат во емисијата.

Најпосле, во истражувачките стории кои се од висок јавен интерес, новинарот може да објави и нешто за коешто нема баш докази, ама за кое има доволно индикатори дека е вистина, односно нешто за што постои основано сомнение. Основано сомнение подразбира презентирање аргументи кои се разумни и кои се индикатор дека нешто е вистина, без да имаме конкретен доказ за вистинитоста. (член 1, став 7 од Кодексот на новинарите)

Во однос на наводите на жалителот дека оспорената емисија содржи елементи на клевета, Комисијата се согласи дека и во случајов останува на веќе воспоставената пракса и надлежности да не расправа и утврдува евентуално постоење на клевета. Став на Комисијата е дека таквата проблематика е судска материја. Надлежност на Комисијата е единствено да ги утврдува етичките и професионалните стандарди во новинарскиот производ и да утврдува евентуално прекршување на Кодексот на новинарите на Македонија.

* * *

Во согласност со наведеното, Комисијата одлучи како што е погоре наведено.

Во работата на Комисијата учествуваа членовите Мирче Адамчевски, Сефер Тахири, Мери Јордановска, Теофил Блажевски, Лилјана Пецова – Илиеска, Ердем Ахмет и Димитар Мицев.

Се обврзува „Истражувачка репортерска лабораторија Македонија“ (ИРЛ) (www.irl.mk), во согласност со членот 18 од Деловникот за работа на Комисијата за жалби, да ја објави оваа одлука.

Со почит,
Совет за етика во медиумите на Македонија

Претседател на Комисијата за жалби
Мирче Адамчевски

